

CORRESPONDÈNCIA ENTRE LLUÍS MARIA MILLET I FRANCESC CIVIL: EL CONCURS MUSICAL DE L'ORFEÓ CATALÀ DE 1963

JORDI RIFÉ I SANTALÓ

A la memòria de Joan Rifé i Grau, el meu pare

És de tots conegut el pol d'atracció que exercí París a la primeria del segle XX, com a centre musical.¹ Molts músics, entre ells Frederic Mompou, de qui enguany celebrem el centenari del seu naixement, anaren a completar la seva formació en les fonts innovadores dels mestres francesos. Francesc Civil també va ser un d'aquests músics que engrossiren les files dels qui viatjaren al nou hipocentre cultural.

Tot i que no es l'objectiu del present comunicat exhaurir les dades biogràfiques de F. Civil, oferirem un breu esquema cronològic del seu currículum vital, ja que presenta algunes concomitàncies amb el de F. Mompou, i en qualsevol cas ens farà incardinar més l'estudi que presentem.

Francesc Civil i Castellví nasqué a Molins de Rei el 1895. Rebé una formació musical inicial del seu pare. Després fou escolà de Montserrat (1903-1907). De 1908 a 1910 estudià a Étampes (França). A París hi sojornà de 1913 fins a 1917. Des de 1917 a 1924 romangué a Figueres. Finalment, Girona fou la darrera etapa de la seva vida ja que des del 1924 —exceptuant l'exili a França durant l'ensulsiada civil— hi restà fins l'any del seu traspàs (1990). I és en aquesta darrera etapa on Civil projecta els fruits del seu aprenentatge en la quàdruple dimensió de compositor, intèrpret, pedagog i musicòleg, esdevenint, així, una figura clau en la vida musical de la Girona del segle XX.²

1. E. CASARES, «La música española hasta 1939, o la restauración musical», *Actas del Congreso Internacional «España en la Música de occidente»*, vol. II, Instituto Nacional de las Artes Escénicas y de la Música (Ministerio de Cultura), Madrid, 1987, p. 288-291. Vegeu també T. MARCO, *Historia General de la Música*, vol. IV, Madrid, Istmo-Alpuerto, 1993, p. 49-59.

2. Per a més detalls vegeu J. M. CERVERA, *Biografía del Mestre Francesc Civil i Castellví*, Girona, Conservatori Isaac Albéniz, 1992. Per a una semblança biogràfica vegeu l'entrevista que li féu

Durant el període parisenc, Francesc Civil estudià a la Schola Cantorum, dirigida per Vincent D'Indy. Entre els molts professors que ensenyaren a Civil ressaltem a Ferdinand Motte-Lacroix, professor de piano, i al mateix Vincent D'Indy, professor de composició.³ Tanmateix, cal parar esment que, tant la cronologia del mestre Civil, el període de l'estada a París i l'ensenyament rebut pels esmentats mestres francesos —sobretot per F. Motte-Lacroix— presenten una certa similitud amb el periple vital i la formació musical de F. Mompou. Recordem que Mompou, a diferència de Civil, estudià al Conservatori de París. Però la formació musical i pianística amb F. Motte-Lacroix va ser anàloga a la d'en Civil.⁴

Aquestes dades fan entreveure un possible paral·lelisme entre els dos músics. Així doncs, les recerques iniciades arran de la confecció del present article varen ser estimulades per la hipòtesi de trobar un possible nexa Mompou-Civil a través de la seva correspondència. Malauradament, les investigacions han resultat estèrils, atès que no s'ha trobat el susdit carteg epistolar.

Malgrat tot, hem localitzat una referència que ens relaciona a ambdós músics en la correspondència entre Lluís Maria Millet i Francesc Civil, a propòsit d'un concurs de composició instituit per l'Orfeó Català el 1963.⁵ Es tracta de dues car-

E. BARNIOL, «Unes línies per a un perfil humà d'un músic: Francesc Civil i Castellví», *Revista musical catalana*, núm. 63 (1990), p. 16-17. I com a recordatori i homenatge després del seu òbit vegeu en D. CODINA, «Francesc Civil i Castellví. Una vida dedicada a la música», *Revista musical catalana*, núm. 76 (1991), p. 18; i Ll. BRUGUÉS, «Figura decisiva de la vida musical gironina», *Revista musical catalana*, núm. 76 (1991), p. 19.

3. J. M. CERVERA, *op. cit.*, p. 43 i 48.

4. A. IGLESIAS, *Frederic Mompou (la seva obra per a piano)*, edició patrocinada per la Fundació Güell, versió catalana de F. Bonastre, Madrid, 1978, p. 13-15. Vegeu també T. MARCO, *Historia de la Música española. Siglo XX*, Madrid, Alianza Editorial, col. Alianza Música, núm. 6, (1989), p. 82-87. De fet, són innombrables les publicacions —llibres, articles, diccionaris, enciclopèdies, etc.—, que parlen de la vida i l'obra de F. Mompou. En tot cas, només hem consignat una petita mostra, ja que no és el propòsit del present treball abastar tota la bibliografia existent sobre el tema.

5. Fins el 1904, l'Orfeó Català havia organitzat les Festes de la Música Catalana que consistien en l'atorgament de premis a obres musicals de temàtica religiosa i popular. Més endavant també es constituí, en les esmentades festes, un premi per a una composició per a orquestra de corda. Val a dir que un dels guanyadors del premi de la segona edició de les Festes de la Música Catalana (1905) fou Josep Civil i Castellví, que era el germà gran i padrí d'en Francesc Civil (J. M. CERVERA, *op. cit.*, p. 14). Per tot el referit a les Festes de la Música catalana vegeu P. ARTÍS, *El Cant Coral a Catalunya (1891-1979)*, Barcelona, Barcino, 1980, p. 135-146; a X. AVIÑOÀ, *La Música i el Modernisme*, Barcelona, Curial, Biblioteca de Cultura Catalana, núm. 58, 1985, p. 237-239; i a M. ALBET, «Arrels i objectius musicals de l'Orfeó Català», *Nadala dedicada a l'Orfeó Català (1891-1991)*, Barcelona, Fundació Jaume I, 1990, p. 50-52. Pel que fa al concurs musical de l'Orfeó Català de 1963, cal dir que la seva constitució es va fer segons la seqüència dels fets següents: a la junta de l'Orfeó Català del 6 de maig de 1963 el mestre Lluís M. Millet exposa les bases del Concurs Musical; el 4 de juny de 1963 el mestre presenta el cartell del concurs; el 5 d'agost 1963 Lluís M. Millet proposa noms de músics per a ser membres del jurat; el 9 de setembre 1963 s'aprova la constitució del jurat, (per a totes aquestes referències vegeu Arxiu i Biblioteca de l'Orfeó Català (ABOC), Actes (8 d'octubre de 1956-29 de febrer de 1964), p. 84', 86 i 86'). El 7 d'octubre de 1963 es publiquen les bases i característiques del concurs musical de l'Orfeó

tes pertanyents a l'arxiu familiar d'en F. Civil. Les dues missives són adreçades per L. M. Millet a F. Civil. Seguidament en detalllem els aspectes més significatius.⁶

El 28 de setembre de 1964, Lluís Maria Millet escriu una carta a Francesc Civil tot demanant-li que formi part del jurat del concurs musical convocat per l'Orfeó Català. La causa de l'esmentada petició fou l'òbit del mestre Cristòfor Taltabull, que ostentava la presidència del jurat.

Pel que podem induir de les dues missives, Civil preferí concursar al premi. I així, en la carta del 9 d'octubre de 1964, Lluís Maria Millet explicita la formació del nou jurat, quedant constituït de la següent manera: Joan Massià «que a més d'un formidable violinista és un excel·lent músic i compositor» (president), Frederic Mompou, Rafael Subirachs «de Vich», «excel·lent coneixedor de l'art coral», Xavier Montsalvatge i Lluís Maria Millet.

Cal consignar, però, que Civil no guanyà el susdit concurs. Fou Manuel Blancafort amb l'òratori *Verge Maria* qui assolí el premi.⁷ No obstant això, el 1969, Civil va rebre el primer accèssit al premi Lluís Millet d'assaig, convocat també per l'Orfeó Català, per l'obra *El fet musical a les comarques gironines en el lapse de temps 1800-1936*.⁸ Posteriorment, l'any 1970, aquest treball es va publicar. Val a dir que es tracta d'una obra molt interessant i útil, ja que en ella s'hi presenten una gran quantitat de dades que han possibilitat altres recerques musicològiques, i per tant, és una eina molt valuosa a la que molts musicòlegs ens hem abeurat per tal d'iniciar i prosseguir les nostres investigacions.

En el jurat d'aquest premi també hi constava en F. Mompou, com així es desprèn de la nota de la *Circular per als socis de l'Orfeó Català*, que tot referint-se a la composició del Jurat diu: «(...) dos dels quals foren designats per l'Orfeó —Lluís Maria Millet i Frederic Mompou—, dos més per l'Institut [es refereix a l'Institut d'Estudis Catalans] —Alexandre Galí i Ramon Aramon—, i un altre per la Societat Catalana d'Estudis Històrics, filial de l'Institut —Oriol Martorell— (...).»⁹

Com a dada addicional, cal recordar que F. Mompou va ser membre de la junta de l'Orfeó Català des de 1968 fins a 1976, i des de 1977 membre honorari.¹⁰ A l'assemblea general del 27 de gener de 1968 s'aprovà la nova junta de l'Orfeó Català en la qual hi figurava com a vocal III en F. Mompou. Val a dir, i a títol de

Català, (vegeu *Orfeó Català. Circular per als socis* [OCCS], 62, Barcelona, desembre 1963, p. 6-7). Aprofito aquesta nota per agrair sincerament la gentilesa per l'informació rebuda i per l'agilitat en l'oferiment del material que em brindarem tant el Secretari de l'Orfeó Català, Sr. Enric Álvarez, com les bibliotecàries Josefina Sastre i Cristina Viñas.

6. Per a més detalls vegeu els apèndixs documentals I i II. Agraïxo cordialment les facilitats que em brindarem tant la filla, Maria Elvira Civil, com la néta, Maria Julià i Civil, per a la consulta i posterior publicació dels presents documents d'en F. Civil.

7. ABOC, OCCS, 70, Barcelona, 1965, [p. 15] (sense paginar). Vegeu també M. VALLS, *La Música Contemporània i el públic*, Barcelona, Edicions 62, col·lecció Llibres a l'Abast, núm. 46, 1967, p. 78.

8. ABOC, OCCS, 76, Barcelona, 1969, p. 19.

9. ABOC, OCCS, *idem*.

10. Dec la gentilesa d'aquesta dada al secretari de l'Orfeó Català, Sr. Enric Álvarez.

curiositat, que en l'esmentada assemblea es féu un recordatori emocionat al recent traspasat Fèlix Millet i Maristany, s'aprovà el nomenament de Pau Casals com a soci honorari, es nomenà a Joan Antoni Maragall president de la nova junta, i es proposà realitzar un homenatge a Pompeu Fabra en motiu del centenari del seu naixement.¹¹ Com es veu, l'assemblea general de l'Orfeó Català estigué plena de recordatoris, nomenaments honoraris i homenatges de prohoms catalans que tant prestigiaren la cultura i la música arreu del món. I sense atorgar-li cap nexa causal, és en aquesta assemblea que F. Mompou és acceptat, tal com s'ha dit, com a membre de la junta de l'Orfeó Català.

Com a colofó, només indicar que hem pretès oferir uns documents, que testimonien el fet que F. Mompou va formar part del jurat del Concurs Musical de l'Orfeó Català del 1963. I que el vincle amb F. Civil, tot i ser escàs, ens ha possibilitat transcriure i estudiar les esmentades cartes, les quals ens aporten una primícia cara a anar dibuixant els personatges clau de l'esdevenir musical —tant de Barcelona com dels centres culturals perifèrics— de la Catalunya del segle XX.

11. ABOC, actes (16 de març de 1964-9 de febrer de 1970), p. 111-115.

APÈNDIX DOCUMENTAL

I

ORFEÓ CATALÀ
O.T.C.O.

Barcelona, 28 de setembre de 1964
Mtre. Francesc Civil
Girona

Benvolgut mestre i amic: La mort de l'estimat mestre Taltabull (a.C.S.) creà un problema en ço que pertoca a la composició del Jurat de l'important Concurs musical convocat per l'Orfeó Català, ara fa un any, i el termini del qual prescriu l'últim dia de l'Octubre pròxim. La Presidència que ostentava el Mestre Taltabull ha estat acceptada pel mestre Joan Massià (que a més d'un formidable violinista és un excel·lent músic i compositor) i que ocupava ja un lloc al Jurat primerament format. Resten per tant formant part d'ell: Joan Massià (president), Frederic Mompou, Rafael Subirachs de Vich (excel·lent coneixedor de l'art choral) i un servidor. Ens manca doncs, un altre Mestre per a completar-lo. Després de pensar-hi molt se m'acudeix el nom de V. que trobo que *ve com anell al dit*. Ara bé, necessito saber urgentíssimament si V. pot fer-nos aquest honor. Jo no sé si això li és possible. No cal que li digui que si V. tenia la intenció de triar al Concurs li prego m'ho digui amb tota sinceritat i confiança amb la seguretat del més absolut mutisme per part meva. Si no estés en aquest cas, V., que és perfecte coneixedor de l'art choral i instrumental, ens faria un gran favor...

Li prego que em contesti urgentment perquè ho necessitem saber a passos agegantats... Moltes gràcies!

Rebi tot l'afecte d'aquest seu devot i servent

Lluís Ma. Millet

II

ORFEÓ CATALÀ
O.T.C.O.

9 octubre de 1964
Mestre Francesc Civil
Girona

Molt estimat mestre i amic: Amb tota *puntualitat* vaig rebre la seva contesta que agraeixo moltíssim. *Celebro* molt la causa que l'impedeix formar part del Jurat, i confiï amb la meva absoluta discreció. No cal que li digui que li desitjo un gran èxit.

El temps anava passant i com que també un altre mestre consultat es trobava en el mateix cas de V. hem constituït el Jurat en la forma següent: Joan Massià, president, Frederic Mompou, Rafael Subirachs, Xavier Montsalvatge i un servidor.

Moltes gràcies de tot!! I disposi sempre d'aquest seu af. servent que de cor l'estima.

Lluís Ma. Millet